

Landsforeningen mot fordøyelsessykdommer (LMF)
Postboks 808 Sentrum
0104 Oslo

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

08.12.20

Innspill til handlingsplanen for universell utforming

Innledning

Landsforeningen mot fordøyelsessykdommer (LMF) er en landsomfattende interesseorganisasjon for mennesker med fordøyelsessykdommer, deres pårørende og andre interesserte. Vårt formål er å ivareta og fremme interessene til fordøyelsessyke og deres pårørende, og jobbe for at alle med fordøyelsessykdommer får sin livskvalitet sikret både fysisk, psykisk, sosialt og økonomisk.

LMF er kjent med at regjeringen skal legge frem en ny handlingsplan for universell utforming i løpet av 2021. I den forbindelse sender vi inn våre innspill og ber Kulturdepartementet om å ta med innspillene videre i arbeidet med den nye handlingsplanen for universell utforming.

Tilgang til toaletter og deres utforming og plassering må prioriteres

I Norge bor det rundt 40 000 mennesker som har de inflammatoriske tarmsykdommene ulcerøs kolitt og Crohns sykdom, noe som gjør Norge til et av de landene i verden med høyest utbredelse per innbygger. Man anslår også at så mange som 10-15 % av befolkningen har irritabel tarm (IBS), og i tillegg finnes det en rekke andre fordøyelsessykdommer som refluks, eosinofile gastrointestinale sykdommer, gastroparese, mikroskopisk kolitt med mer. De som har fordøyelsessykdommer kan ofte ha magesmerter, luftplager, sure oppstøt, hyppig og umiddelbar diare, blodig avføring, forstoppelse eller stomi som må skiftes. Dette stiller krav til god tilgang til toaletter og toaletter der man kan ha privatliv.

I 2019 gjorde vi en undersøkelse blant våre medlemmer om hvordan de opplever toalettene på sin arbeidsplass. 59 % av de som svarte opplevde at toalettene ikke er diskret plassert og 73 % sier at toalettene i liten eller svært liten grad er lydisolerte. Godt over halvparten oppgir at dette er et stressmoment i arbeidsdagen, og omtrent 1 av 5 svarer at de noen ganger tar en egenmeldingsdag på grunn av dårlig plassering og lydisolasjon av toalettene. Den samfunnsøkonomiske kostnaden av dårlige jobbtoaletter er derfor stor.

Det er svært urovekkende at så mange fordøyelsessyke opplever bekymring og negativt stress på grunn av dårlige toalettforhold på jobb. Det er imidlertid ikke bare i jobbsammenheng at toaletter er en utfordring. Samme problemstilling kan overføres til kultur- og idrettsarenaer, utdanningsinstitusjoner, offentlige bygninger, rasteplasser langs motorveier, butikker og kollektiv transport. Problemet oppstår enten fordi det er for få toaletter/ingen toaletter, eller fordi toalettene har båser/tynne vegger eller er plassert nært felles oppholdsrom o.l., noe som gjør dem vanskelig å bruke for personer med fordøyelsessykdommer. Manglende/uegnede toaletter fører til at mange fordøyelsessyke holder seg

hjemme i stedet for å delta, og sosial isolasjon er et utbredt problem blant målgruppen vi representerer. Blant annet viser vår egen undersøkelse fra 2013 at 7 av 10 har måttet redusere fritidsaktiviteter på grunn av sykdommen, 6 av 10 isolerer seg mer fra omverden enn det de gjorde før de fikk diagnosen, og hele 7 av 10 sier at sykdommen har gjort det vanskelig å møte på jobb og studier. Det er grunn til å anta at flere og bedre toaletter i samfunnet vil gjøre at denne gruppen kan delta i større grad.

Fordøyelsessykdommene ulcerøs kolitt og Crohns sykdom bryter som oftest ut i ung alder, det vil si mellom 15-35 år, men også mange yngre barn rammes av disse sykdommene, så vel som av andre fordøyelsessykdommer. Det er utfordrende for alle mennesker i alle aldre å fungere i hverdagen når man for eksempel må gå 20-30 ganger på toalettet hver dag, men for barn og ungdom som ikke ønsker å «skille seg ut» er dette ekstra utfordrende. Her vil tilstrekkelig tilgang til toaletter i samfunnet, som er utformet og plassert på en måte som sikrer privatliv, kunne utgjøre en enorm forskjell for både barn og voksne.

Vi opplever at det snakkes alt for sjeldent om toalettproblemstillingen, både i den offentlige debatten, men også i offisielle handlingsplaner og lovverk. Blant annet har Byggeteknisk forskrift (TEK17) spesifiserte krav til universell utforming av toalettrom, men den sier ingenting om lydisolering av toaletter i arbeidsbygg eller byggverk for publikum. Regelverket sier heller ikke noe om hvor toalettene bør være plassert i publikumsbygninger eller på en arbeidsplass, utover at de skal være lette å finne.

I forordet til den gjeldende handlingsplanen for universell utforming står det følgende: «*Regjeringens visjon er et samfunn der alle kan delta. (...) Det er et mål at samfunnet skal ha plass til alle uavhengig av funksjonsnedsettelse*». Dette er en fantastisk flott visjon, og den gjeldende handlingsplanen har en rekke gode eksempler og tiltak når det gjelder universell utforming av IKT og velferdsteknologi, samt tilgjengelighet for bevegelsehemmede med mer. Vi ønsker imidlertid gjerne å vite hvilke planer og tanker regjeringen har når det gjelder universell utforming av og tilgjengelighet til toaletter i samfunnet, og hvordan dere har tenkt å sikre at fordøyelsessyke kan delta i samfunnet på lik linje med andre. Vi håper dere i den nye handlingsplanen for universell utforming vil ta utfordringene til oss med usynlige funksjonsnedsettelse på alvor - vi som trenger gode toaletter litt mer enn «folk flest» for å fungere i hverdagen.

Vi ønsker gjerne å høre mer om planene deres og utdype våre egne tanker i et møte med representanter fra Kulturdepartementet og/eller regjeringen.

Enkelt tiltak kan utgjøre en enorm forskjell

Vi ønsker også å benytte anledningen til å informere Kulturdepartementet og regjeringen om et enkelt tilretteleggingstiltak som kan gjøre hverdagen veldig mye lettere for fordøyelsessyke, og mange andre med kroniske sykdommer. Tiltaket dreier seg om å fremheve at ikke alle kroniske sykdommer og funksjonsnedsettelse er synlige, og at det kan være mange ulike årsaker til at man trenger å bruke et handikoptoalett.

Det er i dag ingen lov eller regelverk som hindrer fordøyelsessyke eller andre å benytte seg av handikoptoaletter. Fordøyelsessyke opplever likevel mye stigmatisering rundt bruken av disse toalettene i dag, nettopp fordi de ikke ser syke ut. I februar i år publiserte Dagsavisen en artikkel om Elisabeth på 31 år som fikk kjeft av en annen mann fordi hun brukte handikoptoalettet på et kjøpesenter. Elisabeth har irritabel tarm og ser ikke syk ut. Dette er bare ett av svært mange eksempler på hva fordøyelsessyke

opplever i hverdagen. Vi i LMF skulle derfor ønske at terskelen for å benytte seg av handikoptoaletter var lavere, og at forståelsen i samfunnet var større. Et tiltak som har blitt implementert i Storbritannia, etter initiativ fra vår søsterorganisasjon, er å bytte ut handikoptoalettskiltet med et nytt handikoptoalettskilt tilsvarende det dere ser nedenfor.

I Storbritannia har de gjennomført kampanjen med stor suksess og skiltet har blitt tatt i bruk i tusenvis av butikker og bygninger. Vi har vedlagt et informasjonsskriv fra den britiske organisasjonen hvor dere kan se eksempler på hva de har fått til. I Norge har kjøpesenterkjeden Alti, etter forespørsel fra LMF, allerede tatt i bruk nye handikoptoalettskilt lignende det dere ser ovenfor. Vi håper imidlertid at flere ønsker å bli med på denne «dugnaden», og vi oppfordrer regjeringen til å gå foran som et godt eksempel og sørge for at tilsvarende handikoptoalettskilt blir å se i alle offentlige bygninger. Vi anser at dette vil være et godt virkemiddel for å oppnå regjeringens visjon om et samfunn der alle kan delta, og ikke minst et godt tiltak i den allerede pågående inkluderingsdugnaden som regjeringen har startet.

På vegne av Landsforeningen mot fordøyelsessykdommer (LMF),

Mads Johansson
Generalsekretær

Marion Alver
Styreleder